

Jugoslavija in Slovenija enodušno s svojim mladim kraljem

Vlada narodne sloge na delu - Izjava predsednika generala Simovića o pomenu sprememb v državi in o bodočih dobrih odnosih s sosedi - Slovenska ministra dr. Kulovec in dr. Krek prevzela posle - Prva poročila o izvedbi včerajšnjih političnih sprememb v Belgradu

Belgrad, 28. marca. m. Včerajšnja zgodovinska sprememba v vodstvu našega državnega življenja s prevzemom oblasti Nj. Vel. kralja Petra II. je potekla v popolnem miru in redu ter je bila povsod sprejeta z velikim navdušenjem. Manifestacije ljudstva, ki so se začele v jutranjih urah, so se ponavljale ves dan ter trajale pozno v noč. Nepregledne množice so se valile z ulice v ulico ter vzklikale kralju, Jugoslaviji in vojski. Manifestanti so nosili državne zastave ter slike Nj. Vel. kralja Petra II. in drugih članov kraljevskega doma.

Ko je ljudstvo zvedelo za te važne spremembe, je začelo izobešati zastave in krasiti vojaške ter njihovo orožje, da so bili tanki naravnost posuti z nageljni in drugim cvetjem.

Dopoldne so krožili nad mestom tudi oddelki letal in metali na mesto razglas Nj. Vel. kralja Petra II. Manifestantje so po vseh ulicah prepevali rodoljubne pesmi. V popoldanskih urah je pričelo pritiskati v mesto tudi okoliško prebivalstvo, ki je po prihodu v Belgrad prav tako navdušeno vzklikalo kralju, vojski in državi.

Sestavljanje nove vlade v generalnem štabu

Medtem je novi ministrski predsednik, armadni general Dušan Simović v glavnem generalnem štabu od zgodnjih jutranjih ur imel posvetovanja z zastopniki posameznih političnih strank, ki so pozneje tudi prišli v vlado. Ministrski predsednik je bil obdan od svojih najstarejših in najizvestnejših sodelavcev, ki so z vso točnostjo in naglico izpolnjevali njegova povelja, ki so bila potrebna zaradi ohranitve miru in javnega reda.

Na konferenco v glavni generalni štab je bil povabljen tudi slovenski voditelj, dr. Kulovec, ki sta ga po naročilu ministrskega predsednika prišla iskat dva mlada generalštabna častnika, s katerima se je dr. Kulovec nato odpeljal v glavni generalni štab. Po razgovoru s predsednikom vlade je dr. Kulovec odšel takoj v gradbeno ministrstvo, kjer je prevzel posle. V vladi generala Simovića je prevzel ministrstvo brez listnice tudi dosedanjí prosvetni minister dr. Miha Krek.

Dve seji nove vlade

V jutranjih urah so tudi drugi člani kraljevske vlade prevzeli svoje posle v novih ministrstvih. Nova vlada je prisegla točno opoldne. Prisega je bila v predsedništvu vlade pred ministrskim predsednikom, armadnim generalom Dušanom Simovićem.

Po prisegi so imeli ministri krajšo sejo. Popoldne je pa več članov kraljevske vlade imelo konferenco v kabinetu notranjega ministra dr. Budisavljevića. Na njej so bili drugi podpredsednik vlade Slobodan Jovanović, gradbeni minister dr. Kulovec, minister za socialno politiko in ljudsko zdravje Milan Grol, finančni minister dr. Šutej, pravosodni minister dr. Boža Marković, trgovinski minister dr. Andres ter zastopnik voditelja zemljoradniške stranke, dr. Banjanin. Na konferenci so preračevali vsa vprašanja, ki so jih stavili na dnevni red novi dogodki v našem državnem življenju.

Druga seja vlade pa se je začela snoči ob 9 ter je trajala do 11. Po njej je ministrski predsednik Dušan Simović dal časnikarjem naslednjo izjavo:

Kancelar Hitler je včeraj sprejel japonskega zunanjega ministra Macuoka ter imel z njim dve in pol uri dolg posvet.

Predsednik Združenih držav Roosevelt, je včeraj na svoji jahti »Potomac«, s katero ribari v ameriških vodah, podpisal zakon o kreditu 7 milijard dolarjev za izvedbo zakona o ameriški pomoči za Anglijo, javlja Associated Press.

Zasedba jugoslovanskega prestola po Petru II. in enodušnost Jugoslavije ob tej priliki pomenita za Turčijo narodni praznik, piše vodilni turški list »Ulus«.

Politična izjava predsednika generala Simovića

V teh resnih dneh se je jugoslovansko ljudstvo čutilo nemirno zaradi načina, po katerem so se vodili javni posli. Nezaupa-

nje do takega stanja stvari se je zadnje dni kazalo v tolikem obsegu, da je pretila nevarnost javnemu redu.

Pod pritiskom tega vznemirjenega javnega mišljenja je prišlo do današnjih sprememb.

Za vznemirjenost ni več razloga od trenutka, ko je Nj. Vel. kralj Peter II. pre-

Živel kralj!

Živela Jugoslavija!

Živela svoboda!

kliče danes vsa država in kliče ves slovenski narod, preskušen v svoji ljubezni do domovine in do svobode, za katero je s svojimi voditelji na čelu bil in je vedno pripravljen žrtvovati vse. Mladi kralj, za čigar srečo in modrost danes Slovenci molimo, nas bo našel vedno pripravljen, da pojdemo za njim po poti za srečo in svobodo skupne domovine, ker je tam sreča, svoboda in bodočnost našega naroda.

Nagel razvoj vojne v Afriki

Angleži zasedli Keren in Harar

Keren, 28. marca. Reuter: Angleške oklepne jedinice so vdrle v Keren včeraj ob 7. Istočasno so zasedle Harar. Italijanske čete, ki se v valovih umikajo proti Asmari, so pod hudim topniškim bombardiranjem in preganjajo jih letala.

V zadnjih 12 urah so angleška letala zmetala na Keren in okoli 120 ton bomb. Letala so bila v zraku od zore do mraka.

V zadnjih 48 pred padcem Kerena so Italijani izvedli 15 neuspešnih napadov. Težko je oceniti italijanske izgube, ki se dvigajo na več tisoč. Štab ene italijanske brigade je bil zajet po zvitosti angleških čet. Ko so angleške čete vdrle v mesto, so se razdelile na dva dela. En

oddelek je prešel Keren in nadaljeval prodiranje proti Asmari.

Keren je branila najbrž tretjina italijanskih zahodnih afriških sil, kar pomeni približno 60.000 do 70.000 mož. Ta poraz bo prav lahko povzročil splošen propad ostanka vojnih sil, ki so na razpolago vojvodji Aosti, podkralju Abesinije. Padec Kerena pomeni dejansko že konec bojev v Eritreji.

Pa tudi padec Harrarja je zelo važen, ker spravlja v nevarnost zadnjo prometno zvezo med Addis Abebo in morjem ter Djibutijem. Zavzetje Abesinije sedaj lahko Angleži v celoti prepuste abesinskim rodoljubom. Konec bojev v Eritreji je osvobodil velike angleške sile.

Letalska vojna med Nemčijo in Anglijo

Spet mirna noč nad Anglijo in Londonom

Angleška letala nad porenskimi in poruhrskimi mesti

Berlin, 28. marca. DNB. Nemško vrhovno poveljstvo poroča snoči: Nemška letala so izvedla napade na britanske trgovske ladje. Kakor se izve, so včeraj nemška letala uničila okrog 31.000 ton sovražnikovega trgovskega brodogoja. Nadaljnji 6000 ton je hudo poškodovanih. V celoti je bilo včeraj potopljenih 88.000 ton, medtem ko so nemška letala s svojimi napadi hudo poškodovala okrog 44.000 ton sovražnikovega trgovskega brodogoja. Razen teh napadov so nemška bojna letala izvedla napad na dve prevozniki ladji iz konvoja, ki je plul južno od otoka Kreté. Kljub močnemu protiletalskemu ognju iz sovražnikovih ladij je bil napad nemških letal uspešen. Ob nasilnih ogledniških poletih nad južno Anglijo je bila zadeta neka tovarna za izdelovanje letal in veliko skladišče, v nekem pristanišču ob južnem angleškem obrežju so bile povzročene eksplozije v večji tovarni. Med letalskimi spopadi med enim nemškim letalom in skupino pet britanskih letal je posadka nemškega letala zbila dva Hurricane. Navzlic večjemu številu zadetkov na letalu pa se je na-

šemu pilotu posrečilo vrniti se na oporišče. Niti čez dan, niti ponoči sovražnik ni letel nad nemškim ozemljem. Včeraj so bila zbita dva sovražnikova zaporna balona. Dve naši letali se nista vrnili domov.

London, 28. marca. o. Reuter. Snoči so angleška letala močno bombardirala mesta v zahodni Nemčiji, in sicer v Poruhrju in Porenju. Podrobnosti o tem napadu niso znane.

Tudi snočnja noč nad Anglijo je bila brez napada. To je že tretja zaporedna noč nad Anglijo in sedma noč z manjšimi napadi na posamezna mesta v Angliji.

Knez Pavle odpotoval v Atene

Belgrad, 28. marca. AA. Nj. kr. Vis. knez Pavle je snoči ob 23.50 s rodbino na lastno željo zapustil Belgrad in odpotoval v Atene. Iz kabineta predsedništva ministrskega sveta, 27. marca 1941.

vzel oblast in ustanovil vlado narodne sloge kot izraz razpoloženja srbskega, hrvatskega in slovenskega naroda.

V imenu vlade, ki ji načelujem, pošiljam danes kot prvo svojo besedo klic državljanom in oblastem, da podprejo kralj pri izvrševanju njene, v tem trenutku prve naloge: Ohraniti red v državi in mir na zunaj. Apeliram na rodoljubje državljanov Jugoslavije, da se izogibajo manifestacij, ki bi otežile naše odnose s sosedi, s katerimi želimo še naprej ostati v miru in prijateljstvu. Prosim, da naj ne podležejo nobenim nepremišljenim dejanjem, niti vplivom od katere koli strani. Skrbimo zase, za svojo neodvisnost in dostojanstvo. Strog red in korektno zadržanje sta prvi pogoj za uspešno izvedbo nalog, ki so pred nami.

Prepoved nadaljnjih manifestacij v Belgradu

V smislu oklica ministrskega predsednika naj javnost opusti manifestacije, ki bi lahko poslabšale naše odnose s sosedi, s katerimi želimo še nadalje ostati v miru in prijateljstvu, je upravnik mesta Belgrada, orožniški brigadni general Milutin Stefanović izdal naslednji razglas:

Uprava mesta Belgrada zaradi ohranitve reda, miru in varnosti v prestolnici kliče meščane, naj takoj opusti vse manifestacije, ker bodo tako najbolj dostojanstveno odgovorili svojim državnim dolžnostim. Vsako nadaljno manifestiranje ter zbiranje meščanov je prepovedano. Do nadaljnjega smejo biti gostinski obrati v središču mesta odprti do polnoči, na obodju mesta pa do 10. zvečer. V zvezi s tem je do nadaljnjega prepovedano točenje alkoholnih pijač v kakršni koli obliki. Meščanstvo se opozarja, da bo uprava mesta Belgrada vse tiste, ki bi se pregrešili zoper ta ukaz, poklicala na odgovor ter strogo kaznovala.

V predsedništvu vlade in na dvor Nj. Vel. kralja Petra II. prihajajo stalno brozjavne čestitke z vseh krajev v državi. V teh čestitkah razne rodoljubne organizacije ter ustanove izražajo svoje veselje nad tem, da je Nj. Vel. kralj Peter II. prevzel oblast ter kralju izražajo zvestobo in vdanost.

Minister brez listnice dr. Milan Gavrilović, ki je bil po vzpostavitvi diplomatskih stikov med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo imenovan za prvega jugoslovanskega poslanika v Moskvi, je po obvestilih iz predsedništva zemljoradniške stranke odpotoval iz Moskve v Belgrad.

Novi minister brez listnice, Marko Đoković, ki uživa v Črni gori vlik sloves, je včeraj prišel v Belgrad z letalom.

Vesti

Včerajšnje ogromne manifestacije za mladega kralja in za jugoslovansko svobodo so svet, ki živi danes pod vtisi zapovedanega in organiziranega navdušenja, pokazale kakšnega ognja in enodušnega zagona so sposobni zdravi narodi, ki hočejo živeti v svobodi. Včerajšnji dogodki v Belgradu in po drugih jugoslovanskih mestih spadajo v čas, ko se zdi, da ljudstva izgubljajo smisel za najvišje in najlepše narodne vrednote, med najmočnejše in najpretnesnejše dogodka, ki jih je svet zadnja leta doživel. Država, ki ima tako ljudstvo, je sila, s katero mora računati vsakdo, piše »Newyork Sun«.

Ankarska radijska postaja je snoči oddajala obsežna poročila o velikih manifestacijah po vsej Turčiji, ki so jih sprožili včerajšnji dogodki v Jugoslaviji. Navdušenje turškega ljudstva nad nastopom kralja Petra II. je po teh poročilih toliko, kakor more le biti v državi, katere ljudstvo je enako junaško in za obrambo svoje svobode pripravljeno, kakor je jugoslovansko.

Velike manifestacije za Jugoslavijo in za njene mladega kralja so bile včeraj v Atenah, v Solunu in po drugih grških mestih, poroča United Press, ki povdarja, da dajejo mali narodi in male države danes vsemu svetu zgled največje svobodoljubnosti, oddločnosti ter narodne zavednosti.

Namestnik ameriškega zunanjega ministra Sumner Welles je včeraj povabil k sebi jugoslovanskega poslanika v Washingtonu, Fotića, mu izrekel v imenu zunanjega ministra čestitke k nastopu kralja Petra II.

Današnje grško uradno vojno poročilo pravi, da so Italijani pri reki Vojusi v Albaniji izvedli dva močna napada, ki so jih pa Grki odbili ter zasedli nekaj novih važnih postojank. Italijansko poročilo govori samo o letalskih napadih.

Naša mladina kralju Petru II.

Ljubljana, 28. marca.

Samo kadar so res veliki dogodki, kadar pretresa navdušenje naš narod do temeljev in mu priha radost iz dna srca, objame velika uniońska dvorana tolikšne množice, kakor jih je snoci, ko so ob 6. zvečer zbrale katoliške prosvetne organizacije: PZ, ZFO, SDZ in ZDK, da proslave dan, ko jemlje kraljevo žezlo v roke naš mladi kralj Peter II., hraber potomec svojih junaških prednikov, ki so varno in pogumno vodili narod skozi nevarnosti, ga vodili častno skozi težke borbe k sijajni zmagi osvoboditve. Zarečih in navdušenih lic, v prsih polna plantetečega domoljubnega ognja se je zbrala mladina okrog njegove slike, okrašene s trobojnicami, zelenjem in nageljni, znamenjem časti, upanja in ljubezni, mladina, ki se zaveda pomembnosti dni, mladina, ki je svoje besede pripravljena kadar koli potrditi z dejanjem, če bi šlo za našo nad vse ljubljeno državo, njeno svobodo in čast.

Med to navdušeno mladino je prišel tudi župan dr. Juro Adlešič z gospo, ga. banova Natlačenova, bivši minister Snoj in polnoštevila predsedstva PZ, ZFO, SDZ in ZDK, kakor tudi mnogi gimnazijski ravnatelji, občinski odborniki in javni politični delavci.

Prvi je spregovoril predsednik PZ dr. Fr. Lukman in dejal: Zbrali smo se ob tem velikem dnevu, ko je prevzel naš kralj Peter II. vladarske po-sle, da mu obljubimo, da bomo zastavili vse svoje moči za veličino Jugoslavije. Nato je zbrane pozval, naj zapojejo državno himno, ki je potem gromko odmevala.

Nato je spregovoril predsednik ZFO dr. Žitko, ki je rekel, da so se katoliška društva na ta dan, ki so ga izredne razmere premaknile bližje, pripravljala že leto dni, da gledamo v mlademu kralju najvišjega predstavnika, simbol naše svobodne jugoslovanske države, in ga ljubimo, ker ljubimo to državo. Kakor smo pripravljali za neokrnjeno državo žrtvovati tudi svoje življenje, tako smo tudi za svojega kralja pripravljali živeti in umreti. Hočemo močno Jugoslavijo na znotraj in na zunan. Nato pa je nadaljeval:

Bratje! Dano nam je bilo, da smo doživeli osvobođenje in zedinjene jugoslovanskih dežel. Po ogromnih žrtvah prednikov skozi dolga stoletja je pred našimi očmi zrasla lepa in mogočna jugoslovanska država. Naša železna in do vse skrajnosti neodoljiva volja je, da to lepo jugoslovansko državo, za katero so naši očeti toliko trpeli, ohranimo svobodno, neokrnjeno in nerazdružno svojim naslednikom. (Vzklikanje kralju in državi.)

Naša sveta obljuba našemu mlademu kralju ob tem slovesnem trenutku je, da smo vedno in takoj pripravljeni storiti vse, kar nam ukaže, da ohranimo in obvarujemo močno in svobodno Jugoslavijo.

Živel kralj Peter II.! Živela Jugoslavija!

Ze med govorom so govornika prekinjali vzkli-ki, ko pa je spregovoril zadnje besede, se je spro-

stil hudournik navdušenja in zopet so odmevali vzkliki njemu, okoli katerega se je mladina zbrala. Mogočno je zadonela državna himna, ki so jo za-peli stoji, gromko je odmevala himna »Hej Slo-vanije, gromko so odmevali vzkliki kralju.

Na oder je stopil zastopnik akademске katoliške mladine akademik Leskovar in med drugim dejal:

Slovenska katoliška dijaška in akademska mladina, organizirana v Slov. dij. zvezi, se pridružuje ostali narodno zavedni slov. mladini in vsemu narodu z globokimi čustvi ljubezni in vdanosti svojemu mlademu kralju Petru II., ko stopa na prestol.

V teh odločilnih dneh ponosno dvigamo prapor domovinske ljubezni in pripravljenosti. Ko je marsikdo zbežan in se boji negotove bodočnosti, ko tuji agenti sejejo malodušje, moramo mi kot prva narodna bojna falanga da-jati narodu poguma in samozvesti. (Tako jel Navdušeno odobranje.)

Ponosni smo na našo sveto zemljo, za ka-tero smo pripravljene doprinesiti najvišje žrtve!

Ljubimo jo takšno, kakršna je! Stoletja brezpravnosti, ponižanja, suženjstva in izžema-nja je niso uničila in uničiti je tudi v bodoč-nosti nihče ne more. (Tako jel)

Nad njo razprostira svoja mogočna krila ponosni beli orel Karadjordjevičev, v njej kra-ljuje naslednik tistega rodu, ki je vodil težko preizkušeni srbski narod iz turške suženosti v svobodo. (Živel Karadjordjevič!)

Vzpodbujal nas bo junaški genij zmago-valca Aleksandra in nesmrtni genij slov. osvo-boditelja dr. Korošca. (Slava jim!)

Oba sta nam svetilnica, znanilca in simbola svobode. Njun genij nas je pripeljal iz hiše suženosti v svobodni dom in njun genij nas bo vodil v bodočnost!

Zato iz vsega srca ponovno prisegamo svo-jo zvestobo našemu kralju Petru II.! Prisegamo pred večnoživim Bogom in svojim narodom, da ne bomo nikdar zapustili svojih stražnih mest! Prisegamo pri spominu pokojnega našega vo-ditelja dr. Korošca, da hočemo vse storiti, kar je v naših močeh za dobro kralja in domo-vine! (Živel kralj Peter II.! Živela Jugosla-vija!)

Zopet je zavalovila dvorana v navdušenju, klicih in ploskanju.

Nato je dr. Lukman predlagal vdanostno br-zjavko Nj. Vel. kralju Petru II., da naj bi tudi stolni Belgrad slišal besede slovenske mladine. — Množica je s silnim odobravanjem sprejela br-zjavko in zopet zapela himno.

Predsednik je slavnost zaključil s pozivom, da naj gredo z ognjem domoljubnega navdušenja mir-no domov in naj jih ta ogenj greje pri njihovem delu, ki ga jim nalaga poklicna dolžnost v teh dneh. Med neprestanim vzklikanjem kralju Petru se je dvorana polagoma izpraznila.

Vsa Slovenija pozdravlja mladega kralja

Ljubljana, 28. marca.

Iz vse Slovenije, zbrane okrog prestola, so večeraj romale tisočere brzjavke.

Ban dr. Natlačen je poslal maršalatu dvora naslednje brzjavke:

Ko stopa na dedni prestol Karadjordjevičev viteški sin junaka-mučenika blagopokojnega vi-teškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja, vas prosim, da blagovolite sporočiti na najvišje me-sto srečo in veselje, ki ga občuti prebivalstvo dravske banovine z menoj na čelu nad pre-vzemom kraljevske oblasti po Nj. Vel. kralju Petru II., blagovolite pa mu sporočiti tudi izra-ze naše neomajne zvestobe in ljubezni do krone, dinastije in države, nad katerimi naj tudi v bo-doče bdita Bog in sreča junaka.

Ban dr. Marko Natlačen.

Ljubljanski župan dr. Adlešič:

Nj. Vel. kralju Petru II., Belgrad. — Vse pre-bivalstvo Ljubljane je složno zbrano okrog pre-stola Vašega Veličanstva. Slovenska prestolnica prisega vdanost in zvestobo ter prosi Boga za sre-čo Vašega Veličanstva in Vaše kraljevine Jugosla-vije. — Župan mesta Ljubljane: dr. Juro Adlešič.

Slovenski katoliški tisk:

Največje tiskovno podjetje slovenskega ka-toliškega naroda »JUGOSLOVANSKA TISKAR-NA IN KNJIGARNA« v Ljubljani pošilja po svojem zastopstvu Njegovemu Veličanstvu kra-lju Petru II. ob prevzemu kraljevske oblasti izra-ze zvestobe in vdanosti ter prosi od Boga obilo blagoslova za srečno vladarstvo celokup-ne Jugoslavije.

Dr. Al. Odar, t. č. predsednik.

A. Čadež, t. č. tajnik.

Njegovemu Veličanstvu kralju Petru II.

(Kraljevska pisarna.)

Ob nastopu vlade pošiljamo izraze zvestobe in spoštovanja. Katoliški tisk Slovencev bo stor-il vse, da se tradicionalna zvestoba našega na-roda še poglobi in da požrtvovalna ljubezen do kralja in domovine raste in vztraja v vseh težkih dneh. Živel kralj! Živela Jugoslavija! Konzorcij Slovencev, Slov. doma in Domoljuba v Ljubljani.

ZFO, ZDK, Prosvetna zveza, SDZ:

Nj. Vel. kralju Petru II. — Belgrad.

Ko stopa v usodnem trenutku svetovne zgodo-vine Vaše kr. Veličanstvo na čelu kraljevine Jugo-slavije, izražamo zbrani na slavnostnem zboru neomajno zvestobo in brezpogojno pripravljenost slediti ukazom Vašega kraljevskega Veličanstva.

Prestol Karadjordjevičev, utrjen v borbi za čast in svobodo naroda, nam je najkrepkejšo jam-sivo za častno bodočnost Slovencev, Srbov in Hr-vatov.

Podpisi: PZ, ZFO, SDZ, ZDK.

ZVEZA FANTOVSKIH ODSEKOV

Njegovemu Veličanstvu kralju Petru II., Belgrad. — Ob nastopu vladarskih poslov iz-reka Zveza fantovskih odsekov v svojem in v imenu včlanjenih društev Vašemu Veličanstvu

Dev. Mar. v Polju

Člani ZFO in DK so v četrtek 27. marca ob nastopu kralja Petra II. priredili veličastni manifestacijski obhod po občini. Spreved je šel za državno trobojnico izpred ljudske šole pri Dev. Mar. v Polju na Vevče in nazaj. Množica je pela domoljubne pesmi in ognjevit vzklikala kralju Petru II., novi vladi, generaliteti, svobo-di, državljanjski skupnosti. Spreveda so se ude-ležile tudi vse tukajšnje vodilne osebnosti.

Tajnost starega zločina se odkriva

Uboj, ki se je dogodil pred 6 leti, bo sedaj najbrž pojasnjen

Maribor, 27. marca.

Pred časom smo v našem listu poročali, da so v zvezi z umorom posestnice in gostilničarke Ste-fanije Rojsove od Sv. Ane v Slov. goricah, ki se je dogodil lansko leto meseca januarja, aretirali Jan-eza Rantaša iz Brengove in 30 letnega Ignaca Ješovnika, vinarja v Brengovi, ki sta bila osum-ljena, da sta izvršila ta umor.

V zvezi s to aretacijo pa se je sedaj začelo svitati tudi okoli zločina, ki je bil izvršen pred šestimi leti, ko je bil v večernih urah na občinski cesti v Cagoni v Slov. goricah pobit posestniški sin in delavec Rudolf Lubec. Dne 2. januarja so ime-novanega našli nezvestnega na občinski cesti s prebito lobanjo. Zdravnik, ki ga je pregledal, je odredil prevoz v mariborsko bolnišnico, kjer je 24. marca na posledica zadobljenih poškodb umrl. Ze takoj po poboju so se pojavile govorice, da je zločin izvršil vinar Ignac Ješovnik. Sedaj, ko so Ješovnika zaradi umora Stefanije Rojsove zaprli, so se te govorice zopet pojavile. Orožniki so nato postali pozorni ter so uvedli preiskavo in številna zaslijanja.

Najbolj zanimive so bile izpovedi očeta poko-jnega Lubeca. Ta je izpovedal, da mu je že poleti lanskega leta Janez Rantaša iz Brengove pripo-vedoval o svojih opazovanjih na dan poboja. Na večer, ko se je pobjo izvršil, je Lubec sedel v Rantašini hiši in skozi okno videl Ješovnika, ko je šel mimo hiše na občinsko cesto. Lubec je ob tej priliki rekel, da gre Ješovnik na cesto čakati njega in da bo ubijalec Ješovnik, če bi se mu kaj zgodilo. Kmalu zatem je Lubec odšel iz Rantašine hiše. Rantaša in njegova žena sta se potem za-državala nekaj časa pred hišo, mimo katere je prišel Ješovnik. Rantaša je Ješovnika povprašal, če si je sedaj zelo ohladil. Ješovnik mu je odgo-voril: »Malo sem si jo. Pošteno sem ga udaril.« Po teh besedah je Ješovnik odšel proti svojemu domu. Stari Lubec je orožnikom povedal, da mu je sin sam nekoč pripovedoval, da ga Ješovnik sovraži, ker ga je pred časom prisilil, da mu je vrnil dve oedeji, katere je Lubec izgubil z voza, ko je posestnico Rojsovo vozil v vinograde k Sv. Jakobu v Slov. goricah in kateri je Ješovnik na cesti našel, pa ju je hotel utajiti.

Tudi Antonija Sodečeva je podala izpovedi, ki Ješovnika zelo obremenjujejo. Ta je pripovedova-la, da je kak teden po poboju bila pri Rantaševi ženi, ki ji je pripovedovala to, kar je Rantaša iz-povedal staremu Lubecu. Rantaševa, tako je izpo-

Trdovratna samomorilka

Maribor, 27. marca.

V kleti svojega gospodarja, nekega gostilni-čarja v Zavodnem pri Topolščici, so našli obešeno 31 letno služkinjo Marijo Regoršek. Na predvečer je imela hud nastop s svojim gospodarjem ter mu je najprej grozila, nakar je odšla v klet in se obe-sila. Vzrok njenega dejanja je nesrečna ljubezen. Regorškova, ki je bila kot služkinja, odnosno go-spodinja uslužbena pri nekem gostilničarju že od leta 1936, je bila prepričana, da se bo s svojim delodajalcem poročila. V predpretekli noči pa je njen gospodar našel v njeni sobi nekega drugega ljubimca, zaradi česar je nastal med njo in go-spodarjem prepir. Nato je Regorškova s svojim no-vim ljubimcem pobegnila v Celje, kjer se je za-držala tri dni. Ker je uvidela, da je pri njenem gospodarju zgubila vse zaupanje, a z njenim novim ljubimcem, ki je star komaj 20 let, ni nič sigur-nega, se je naposled odločila za samomor. Tudi je pred njenim dejanjem napadla svojega gospo-darja z vilicami ter ga pri tem še na obrazu po-škodovala. Preden pa je izvršila svoje dejanje, je bilo videti na njezke duševne zmedenosti in je hotela že popoldne izvršiti samomor na ta način, da bi iz podstrešne sobe drugace nadstropja sko-čila na ulico, kar pa ji je preprečil posestniški sin. Zapušča 11 letnega nezakonskega otroka.

Bog daj kralju zdravje in moč!

Okolica Ljubljane strnjena v manifestacijah z mestom

Ljubljana, 28. marca.

Ne samo v središču mesta, marveč tudi na njega periferiji in po vsej širni okolici tja daleč do zadnjega naselja v hribih se je vesela in veli-častnost dogodka naznanjajoča vest, da je Nj. Vel. kralj Peter II. prevzel kraljevo oblast v svoje mladeniško krepke roke, z električno bliskovitostjo širila od vasi do vasi, od naselja do naselja, od ob-čine do občine. In župani so hoteli povsod odre-jati, da so se hiše okrasile z državnimi zastavami. Prebivalstvo je obšlo neizrečeno globoko veselje. Da se je poročilo o važnih in v naše državno živ-ljenje globoko segajočih dogodkov v prestolnici moglo tako naglo širiti tudi po deželju, gre velika in najvažnejša zasluga radiu, posebno belgrajski radijski postaji. Po nekaterih krajih so ljudje že v prvih dopoldanskih urah instiktivno slutili, da se morajo vrstiti neki veliki dogodki, ko so prisluli-li radioaparatom in začutili neko brnenje. Naravnali so aparate na kratkovalovno postajo v Bel-gradu in kmalu so sprejemali sprva kratka, pozne-je obširna poročila o dogodkih v naši prestolnici in o velikih manifestacijah za kralja, vlado in vojsko.

Tudi v smeri proti Dolenjski in na Ig, na Bar-je so se naglo širile vesti o vseh spremembah v vodstvu države. Moški, žene, mladina in starci so sprejemali vest s prisrčnostjo in radostjo, zaveda-joč se, da je odstranjena mora morebitnega suženj-stva. Tam na Dolenjski cesti je bil zanimiv prizor. V delu ojeklene in skrušene kmečke matere so mirno sprejemale vest in želele novemu kralju kar največjo srečo in moč. Neka ženica je pripomnila prav po stari slovenski navadi, ko človek komu želi vse najboljšo, vzkliknila je kratko in krepko: »Bog daj kralju zdravje, pamet in moč!« Res 3 elementi, ki jih človek želi vsakomur pri njegovem delu in v boju za obstanek, svobodo in mir.

V Črnučah so ljudje potom transformatorske postaje hitro dopoldne doznali o nastopu Nj. Vel. kralja Petra II. na prestol. Zavihrale so zastave.

V Vevčah so zgodaj poslušali radio v tamoš-nji gostilni tovarne. Naglo je hitela nato vest od ust do ust, od hiše do hiše in naprej po vsej oko-lici. Zavihrale so z mnogih poslopj in hiš držav-ne zastave. Na poljih so kmetje-orazi z globoko mirnostjo in veselim srcem sprejemali poročila. Tu in tam so se na njih ustavljali in začeli raz-govore o tem važnem trenutku. Povsod je vladalo najboljše razpoloženje.

Obširna občina St. Vid nad Ljubljano je spre-jela prva poročila, da je prevzel v svoje roke kralj Peter II. krmilo države, da je nova vlada narodne sloge in da povsod v državi vladajo velike in mo-gočne manifestacije, že ob 9 dopoldne. Ljudje so bili kakor elektrizirani. Vsi so se globoko oddah-nili od dušne more. Povsod so zavihrale zastave.

Slavnostna seja ljubljanskega mestnega sveta

Ljubljana, 28. marca.

Danes točno opoldne je bila v veliki sejni dvorani mestnega poglavarstva izredna, slavnostna seja mestnega sveta. Stopnišče je bilo vse v zelenju, posvetovalnica vsa v pomladnem cvetju. S pomladanskim cvetjem je bilo lepo okrašeno tudi podstavek kraljevega kipa, ki ga je krasil velik lovorec venec s trakovi v mest-nih belozelenih barvah. Izredno lep govor ob priliki, ki je stopil na prestol Nj. Vel. kralj Peter II. je imel ljubljanski župan dr. Jure Adlešič. Na koncu je godba »Sloga« zaigrala državno himno. Sejo samo je prenašala tudi ljubljanska radijska postaja.

Rezervni častniki se opozarjajo, da bo da-nes ob 20 zvečer v veliki dvorani Zvezde, tako kakor je bilo določeno, važno predavanje, na katerem je obvezna udeležba vseh rezervnih častnikov, ki pripadajo pehoti, konjenici, arti-leriji in inženjeriji. — Uprava Združenja rezerv-nih častnikov.

Mariborsko gledališče

Petek, 28. marca: Zaprtlo.
Sobota, 29. marca: Ob 20. Doroteja Angermann
Premiera. Red A.

vedala Sodčeva, ji je pozneje še večkrat pravila, da je zločin izvršil Ješovnik, vendar jo je prosila, naj tega nikomur ne pripoveduje. Sodčeva je molčala dolgo in šele sedaj, ko je Rantaševa že med pokojniki, je to povedala.

Ignac Mohorič je izpovedal, da je govorice, ki so obremenjevale Ješovnika, tudi on slišal. Ta je obremenil tudi Rantašo. Mohorič je namreč izpo-vedal, da sta Rantaša in Ješovnik skupaj skovala načrt, kako bi se mladega Lubeca odkrivala, ker je pripovedoval med svojimi znanci, da bo Rantašo in Ješovnika izdal, ker da sta nekemu posestniku v Cenkovi ukradla iz hleva prašica. Tudi razne druge priče so podale slične izpovedi in pristav-ljale, da je prebivalstvo Ješovnika in Rantašo su-milo raznih tatvin, da pa niso hoteli nič izpove-dati, ker so se bali nasilnosti obeh mož.

Na podlagi teh izpovedi se bo sedaj preiskava o starem zločinu znova začela. Verjetno je, da bo zaslijanje obeh osumljencev, ki se trenutno na-hajata v zaporih okrognega sodišča v Mariboru, prineslo kaj več jasnosti v skrivnost zločina, ki je celih šest let ostal oblastem zastr.

Prepoved vseh manifestacij in zbiranj

Kraljevska banska uprava razglasi: Prebi-valstvo je z večeršnjimi manifestacijami dostojno pokazalo svojo vdanost Nj. Vel. kralju Petru II. ter svojo zvestobo do države Jugoslavije. Splošne koristi pa zahtevajo, da se vsi takoj zopet vrne-mo na redno delo in da gre življenje po svoji navadni poti. Zato je vsako nadaljnje zbiranje in manifestiranje po ulicah in trgih prepovedano.

Gostine, kavarne in druge slične obrtvalnice smejo ostati odprte do običajne policijske ure, razen v Mariboru, za katerega se hkrati izdaja poseben razglas.

Iz pisarne kr. banske uprave v Ljubljani, dne 28. marca 1941.

Razglas banske uprave glede Maribora

Kraljevska banska uprava razglasi: V Mari-boru so po večeršnjih manifestacijah, ki so sicer potekle dostojanstveno in v redu, neki neodgo-vorni ljudje izvršili dva napada na tujo imovino. Aretiranih je bilo doslej pet oseb. V teku je naj-strožja preiskava ter bodo storilci prejeli zaslu-ženo kazen.

Poleg splošne prepovedi nadaljnjega zbira-nja in manifestiranja, ki se izdaja v posebnem razglasu za vso banovino, velja v Mariboru tudi še to, da morajo biti vsi gostilniški, kavarniški in slični obrati do nadaljnjega zaprti že ob 20. uri.

Iz pisarne kr. banske uprave v Ljubljani, dne 28. marca 1941.

Nova vlada

Belgrad, 28. marca. Mandatar krone, armadni general Dušan Simović, je sestavil naslednjo vlado: predsednik vlade general Dušan Simović (iz-ven strank),

prvi podpredsednik dr. Vladko Maček (HSS), drugi podpredsednik prof. Slobodan Jovan-ović (Srbski klub), zunanji minister dr. Momčilo Ninčević (radikal), vojni minister armadni general Bogoljub Ilić (izven strank),

gradbeni minister dr. Franc Kulovec (Sloven-ska ljudska stranka), notranji minister dr. Srdjan Budisavljević (sa-mostojni demokrat),

finančni minister dr. Juraj Šutej (HSS), minister za trgovino in industrijo dr. Ivan Andres (HSS),

minister za pravosodje dr. Boža Marković (de-mokrat),

prosvetni minister Miša Trifunović (radikal), minister za gozdove in rudnike dr. Džafer Kulenović (musliman),

kmetijski minister dr. Branko Čubrilović (zem-ljoradnik),

prometni minister Bogoljub Jeftić (JNS), minister za socialno politiko in ljudsko zdravje Milan Grol (demokrat),

minister za PTT dr. Josip Torbar (HSS), minister za prehrano Sava Kosanović (samo-stojni demokrat),

minister za ljudsko telesno vzgojo, namestnik Bogoljub Ilić (izven),

minister brez listnice dr. Miha Krek (SLS), minister brez listnice Barša Smoljan (HSS), minister brez listnice Marko Daković (erno-gorski federalist),

minister brez listnice Jovo Banjanin (JNS), minister brez listnice dr. Milan Gavrilović (zemljoradnik).

Vesti 28. marca

Angleški notranji minister Morrison je večeraj govoril v poslanski zbornici ter opozoril ang-leške državljane, naj spet začno nositi plin-ske maske, ker kaže, da bi v kratkem ute-gnilo priti do vojskovanja s plini. Zagotovil pa je poslanecem, ki so ga o tej reči spra-ševali, da Anglija pod nobenimi okoliščinami ne bo prva uporabljala plinskega orožja, po-roča Reuter.

El Agheila, mesteca, ki so ga Angleži izpraznili in so ga potem zavzeli nemški ter laški mo-torizirani oddelki, leži 320 km južnozahodno od Benghazija, zadnje večje postojanke v Libiji. Angleži so to postojanko zapustili, ker je bila preveč izpostavljena. Pri spopadih z Nemci so opazili, da so nemške čete v Libiji dosti boljše oborožene in oskrbljene, kakor pa so bile italijanske, pravijo Reuterjeva po-ročila o tem dogodku.

V Londonu so večeraj opoldne podpisali angleško-ameriški sporazum o odstopitvi angleških pomorskih oporišč v Atlantskem morju Ame-riki. Predsednik angleške vlade Churchill je podpisal sporazum s štirimi zlatimi nalivniki, katere je potem izročil ameriškim poobla-ščencem za spomin, poroča United Press.

Papežev nunej v Berlinu Orsenigo bo odpotoval v Rim tedaj, ko se bo tam mudil japonski zunanji minister Macuoka. Iz tega dejstva sklepajo ameriški listi, da bi utegnili Japona in sv. stolica začeti po tem obisku morda kako skupno posredovalno akcijo za mir.

V Nemčiji je zdaj 118.000 holandskih delavcev za-poslenih pri železnih in drugih javnih delih, pišejo ameriški listi.

Slike o prvih večeršnjih manifestacijah v slovenski prestolnici: mladina, zlasti študentje, v sprevodu na Kongresnem trgu, pri slovesnosti pred univerzo in na Miklošičevi cesti

Od tu in tam

Pobijanje nepismenosti je dobilo pristaše tudi med muslimani. Prvi, ki so to akcijo začeli načrtno in z veliko energijo, so bili Hrvatje po svoji Seljaški slogi. Dve leti dela in organizaciji sta pokazali, da se da na zasebno pobudo dostikrat storiti mnogo več, kakor pa z obveznimi šolami. Ta zgled so začeli posnemati tudi muslimani, kajti med njimi je v Bosni in Hercegovini izredno mnogo nepismenih, za ženske pa se lahko reče, da je nepismenost med njimi skoraj 100 odstotna. Pod vodstvom muslimanskega verskega poglavarja reis-ul-ulema Fehima Spaha deluje poseben odbor. Ta je imel pred dnevi svojo sejo v Sarajevu in polagal obračun svojega dosedanjega dela. Odbor je organiziral 67 tečajev za nepismene, katerih se je udeleževalo skoraj 3000 ljudi. Uspeh je bil dober. Tečaji se bodo še nadaljevali.

Hrvaška mesta se še vedno upirajo uvedbi posebnega mestnega davka na zemljišča, katerega je bila banska oblast vpeljala pred dvema mesecema. Mestne občine se pritožujejo, da od tega ne bodo imele dosti dohodkov, ker so iz obdavčbe izvzeta zemljišča države, banske oblasti in raznih človekoljubnih organizacij. Zato bo zveza hrvaških mest sedaj prosila bana, naj ukine uvedbo novega davka in pusti, da bodo mestne občine še naprej pobirale tiste davke, katere so doslej, da so z njimi lahko pokrivalo svoje izdatke. Prav tako žele spremeniti določila o avtomatični pridobitvi meščanstva pri ljudeh, katerim zakon daje to ugodnost. Če bo ostal zakon v veljavi, si bo samo v Zagrebu pridobilo pravico meščanstva 30.000 ljudi.

V Zagreb je dopotoval večeraj slavnemu nemški zdravnik, profesor dr. Ferdinand Sauerbruch, ravnatelj vseučiliške klinike za notranje bolezni v Berlinu. Sauerbruch, ki je znan zlasti po svojih drznih operacijah pljuč in srca, je imel večeraj zvečer v zagrebški zdravniški zbornici predavanje pod naslovom: »Križa medicince«. Danes pa je Sauerbruch odpotoval naprej v Belgrad, kjer bo prav tako imel predavanje. Za letošnje poletje se obeta nekoliko boljše žetev pšenice, kakor lani. Lani je bila zima izredno huda in je bila plast zmrazene zemlje globoka skoraj en meter. Zaradi tega je ozimina mnogo trpela. Pozneje so prišle še velike poplave, ki so povzročile velikansko škodo. Za letošnjo ozimino pa poročajo iz Vojvodine, da bo bržkone obilna, kajti sneg je bil zelo visok, nizka toplota pa je nastopila zelo kasno, obenem pa je zima trajala kratek čas. Strokovnjaki pravijo, da bodo letos, če ne bo nepredvidenih nesreč, tudi ostale vrste žita dobro obrodile, pa tudi koruza. Prav tako so se letos v Vojvodini zelo povečale površine zemlje, posejane s konopljo.

Delovni odbor turističnih društev v hrvaški banovini se je oni dan bavil z vprašanjem, kako oskrbeti hrvaške turistične kraje s potrebnimi živili za turistično sezono. Obrnil se je nato na banovinski prehranjevalni zavod Pogod, ki je obljubil, da bo dobavil turističnim krajem, odnosno gostinskim lokalom v teh krajih potrebno hrano in sicer: moko, testenine, sladkor, svinjsko mast, koruzno moko, fižol, med, konzerve, sir in podobno. Pogod sam bo razdeljeval te količine živil med posamezne kraje in bo porabo tudi nadziral.

Mnogo več sladkorne pese kakor lani bodo posadili v za to primernih krajih hrvaške banovine. Obenem bodo skušali s sodelovanjem vseh gospodarskih organizacij in banske oblasti zbrati sredstva, da bi si kmetje začeli nabavljati traktorje, da bi se vsak kosček plodne zemlje čim boljše obdelal. Traktorji naj bi zlasti na večjih posevkih pomagali, da bi se kmetovalsko delo pospešilo in bi bila proizvodnja večja.

Za petletno hčerko se pripravata dve družini v Požarevacu. Pred leti se je rodila mehaniku Dragoljubu Jovanoviću in njegovi ženi Vidosavi hčerka Zagorka. Tri leta sta se mož in žena razumela, potem pa je med njima prišlo do spora. Ločila sta se, Vidosava pa je svojo hčerko odpeljala k svoji sestrji Vukosavi, ki je bila poročena z nekim Baštovanovićem. Ker ni imela sredstev, je dala otroka svoji sestri in ta jo je pohčerala. Po dveh letih sporov pa sta se Vidosava in njen mož spet sprijaznila. Tedaj sta zahtevala tudi svojo hčerko nazaj. Toda Vukosava ni hotela o tem nič slišati. Sledila je tožba in tam je mati uveljavila svoje pravice kot mati, njena sestra pa je trdila, da ji je Vidosava hčerko dala in sta se o pohčerenju tudi dogovorili, pač pa nista napisali nobene pogodbe. Sodišče pa je izreklo kazen, in sicer po 30 dni zapora za Vukosavo in njenega moža. Čeprav sta bila obsojena, pa sta oba rekla, da si otroka ne dasta vzeti drugače kakor s silo.

Moža, zapeljivca svoje žene, je ubil Slavko Demiadovec iz Laminackih lva pri Bjelovarju. Te dni je ta mož stopil pred sodnike in bil oproščen. Slavko je bil dolga leta prijatelj s svojim sosedom Jovanom Šostarkom. To prijateljstvo bi ostalo še vedno nekaljeno, če ne bi Jovan začel lažiti okrog Slavkove žene Marije. Čeprav je imel Jovan svojo zakonito ženo, je vendar pripravil Marijo do tega, da je zapustila svojega moža in odšla k njemu, medtem pa je Jovan prenal svojo ženo. Navrh tega je Jovan še dražil svojega soseda Slavka. To je dalo povod za spopad. Slavko je kmalu nato stekel v svojo hišo, pograbil svojo lovsko puško in odhitel proti sosedovemu domu. Čim se je Jovan pokazal, je nanj ustrelil. Zrtev je mrtva padla na tla. Na sodišču so vse priče govorile v prilog obtoženca in zato ga je sodišče tudi oprostil.

Vsa Slovenija je z velikim veseljem pozdravila vladarski nastop kralja Petra II.:

Iz radostnih src je včeraj privrel klic: Bog živi mladega kralja in varuj svobodno Jugoslavijo!

Ljubljana, 28. marca.

Dan, ki ga je včeraj doživela slovenska prestolnica, ne bo nikoli pozabljen. Bil je podoben velikemu trenutku, ko se je razvedelo, da smo Slovenci stopili v ponosni dom svobodne domovine, velike Jugoslavije. Kakor bi padla težka, mučna mora s src in mišmi, se je zadelo vsem, ki so nekaj dni hodili z zaskrbljenimi očmi in s težkim razmišljanjem o bodočnosti naše domovine. Kamen se je odvalil od srca in čustvo je preželo prej otrpele množice, se razmahnilo v mogočen plamen, ki je prežal ljudi, da se niso mogli več obvladati. Neizmerno veselje se je polotilo vsega prebivalstva. Z lesketajočimi se očmi so si znanci in prijatelji in tudi čisto tuji pripovedovali radostno novico, da se je zgodilo nekaj sijajnega, nepopisno lepega iz najskritejših želja srca nam iztrganega in položnega na oltar, h kateremu vsi, domu zvesti in nanj ponosni, gledamo z ganjenimi očmi. Od navdušenja so si znanci z močjo, kakor bi bilo v boju, stiskali roke, nevidna sila je napolnila srca s tolikšno prevzetostjo, da so mnogim zaigrale v očeh čiste solze otroške, nebrzdane radosti.

Vsi smo čutili, kakor je tako lepo dejal srbski vladika Gavril, da se je naš večni vzor, ki ga vsi nosimo v srcu in ki je vzklil na naših križarskih zastavah, davi spet pokazal čisti in svetel kakor sonce, očističen in opran od prahu, ki ga je nanosilo od vseh strani. Nov mlad gospodar, ponosni sin velikega kralja, je stopil na čelo naše države in prevzel upravo našega svetlega oveličanega doma. Kralj Peter II. Karagjorgjevič je stopil na prestol. Vanj so se ozrle oči, k njemu so pohitela srca z neomajno vero zroč v njem poročstvo slavne svobode in plemenitega dostojanstva med narodi in državami svetovne družine. On nam je zagotovilo, da se nikdar ne bomo čutili pred nikomer ponižani, ampak da bomo vselej vsem enaki in da nas bo preveval isti ponos svobodnih ljudi, kakor preveva sinove najvišjih narodov, ki temu svetu kroje pravico. Nikomur ne bomo nič jemali, toda kakor gotovo vsak dan vzhaja sonce, tudi nikomur ne bomo nič svojega dali in pred nikomer poklekili v prah, skrhani od sramotnega sklepa, ki je zlomil toliko narodov; da je boljše bedno ženo, ki je za vsako ceno kakor bleščeč življenje, polno dostojanstva, moči in samozvesti, pa čeprav se mora meriti v neenakem boju s stoglavimi hidrami. Kralj je nam porok, da bo tudi naša bodočnost tako slavna, čista, častna in zavidanja vredna v svojem sijaju, kakor je slavna in neomadeževana preteklost tega velikega, draga, z milijonskimi žrtvami priborjega doma.

To razpoloženje je kakor silovita električna iskra preletelo mesto. Od človeka je kakor blisk našlo pot k človeku in naša čustva so zarajala nedolžno, čisto ter v brezgrajnem žaru, kakor ga občuti otroško srce na dan pred praznikom. Meščanom so žarele oči, hlastne besede nebrzdane radosti so se komaj lovile, tako velika je bila vseh nas potreba, da si izpovemo veselje, olajšamo dušo ki peh čustev, ki so vrela, kakor brezemne veletok. Zastave so okrasile namah slednjo hišo. Na ulice so planile množice, znanci so se objemali, čisto tuji so si govorili zanesone besede, seznanjeni po čudovitem ganotju, ki je podobno ekstazi in ki da sleherniku čutili, da je član velike skupnosti ponosnega naroda.

Najpreprostejšim ljudem in učenim gospodom so žarele oči in ko so se, sicer drugače med seboj tuji, včeraj srečavali na ulici, so imeli z otroško dobrim nasmehom pokrite obraze in ko so si šli po ulici nasproti, ni nihče drugega čudno pogledal, češ, zakaj se smehlaš, ker je vsak vedel, kaj drugemu polni dušo.

Dom je spet čist in umit in svetel! Ponosno stoji pod plavim božjim nebom pred mogočnostjo sveta, s spoštovanjem gledajo nanj narodi. Tako lep in tako čist bo ostal za vekomaj tudi, če bi svoboda morala iti peklensko pot skozi dim, ogenj in grom, čež trupla najboljših, razvaline in tisočero gorje.

Vest, o tem, kako važne reči so sinile iz temne noči in napravile dan dvakrat bleščeč, je kakor plamen naglo prešinila množice. V hipu jo je vedelo vse mesto!

In ko so se na poslopih prikazale prve zastave, je že naš up in nada naše bodočnosti, slovenska mladina pohitela v silnih množicah izpred ljubljanske univerze, kjer so se zbrali akademiki vseh struj, akademskih društev in organizacij. Sprevod, v katerem so nosili na čelu sliko našega mladega kralja, je krenil pred spomenik njegovega velikega očeta na Kongresnem trgu. Dolgo je vzklakala mladina kralju Petru II. Jugoslaviji in predsedniku vlade, generalu Dušanu Simoviću ter vojski. Nato pa so krenili manifestantje, h katerim so se med potjo pridruževali vedno nove množice, pred poslopje dravske divizijske oblasti, kjer so s svojim vzklakanjem priklicali poveljniki dravske divizijske oblasti, div. generala Ljubomira Stefanovića. Navdušeno novo vzklakanje se je kakor vihar orilo, ko je general Stefanovič končal svoj domoljubni nagovor.

Sprevod pa še ni hotel nehati. Sel je po vseh glavnih ulicah in kakor se potoki in reke na poti pridružujejo veletoku, so od vseh strani vanj vrele nove množice.

Ta čas so se že po vseh trgovskih izložbah v mestu pojavile slike in kip: Nj. Vel. kralja Petra II. ter spomladansko cvetje in državne travbarvice.

Ko so bile prve dopoldanske manifestacije končane, je priredila na univerzi akademska mladina svoje rodoljubno zborovanje. Na zborovanju je bilo nekaj krasnih govorov o pomenu velikega dne. Iz vseh govorov je udarjala globoka udanost in zaupanje slovenske mladine mlademu kralju, novemu vodstvu države, vojski in domovini.

Ko so se opoldne iz srednjih in ljudskih šol vsule nepregledne trume najmlajših in ko so ljudje odhajali iz služb in pisarn, so ovačije mlademu kralju in domovini znova naraščale. Vse ulice so bile polne manifestantov in po Ljubljani se je oril en sam mogočen, zvest in vesel vzklak: Živijo naš mladi kralj Peter II.!

Na ulicah so se ljudje kar pulili za »Slovenski dom« in »Slovenski Narod«, ki sta izšla v posebnih izdajah ter v velikih naslovih potrjevala narodu slovesno vest.

Popoldne je akademska mladina spet imela manifestacijsko zborovanje, pri katerem je bila udeležba še večja, kakor dopoldne. Na trgu in na ulicah so se jim potem pridružili še srednješolci in ljudskošolci ter odrasli ljudje in nastale so nove mogočne manifestacije. Vsakomur se je zdelo, da je velik praznik in velik praznik je tudi v resnici bil za vsako srce 16 milijonskega naroda.

V mestu je vladalo čisto, pravo praznično razpoloženje.

Ko so se manifestantje vračali na domove, so pohiteli k radijskim aparatom, kjer so zvedeli za nove vesti o odmevu velikega dogodka povsod v državi. Radio je igral domoljubne, udarne koračnice, pesmi so donele, poročevalci so pripovedovali svoje dojme. Popoldne ob 5 je priredil veliko slavnostno zborovanje ljubljanski Sokol. O mraku so se zbrali na telovadščici ter nato krenili skozi mesto po raznih ulicah v Zvezdo, kjer so se poklonili spomenu viteškega kralja Aleksandra I.

Ob 6. zvečer pa je bila velika rodoljubna manifestacija v unijski dvorani. Tam se je zbralo članstvo Prosvetne zveze, Zveze fantovskih odsekov, Zveze dekliških krožkov ter Slovenske dijaške zveze. Po zborovanju, na katerem sta govorila dr. Žitko in z odličnim govorom akademik Leskovar in predsednik Prosvetne zveze dr. Lukman, so krenili člani teh društev, ki so se jim zunaj priključile tisočglave navdušene močne skupine članov fantovskih odsekov, dekliških krožkov, Slovenske dijaške zveze in Akademске zveze v veličastni sprevod, ki je krenil proti Zvezdi. Sprevod se je razvrstil pred spomenikom kr. Aleksandra I., kjer je spet govoril akademik Leskovar, nato pa je mladina odkorakala po glavnih ljubljanskih ulicah nazaj na Miklošičevo cesto, kjer se je razšla in se pridružila spontanim manifestantom.

Pozna je bila že noč, ko so se ljudje razhajali na svoje domove, polni doživetij in svečanega nemira prežeti z dogodki dne, ki je odhajal. V mestu je postajalo tiho. Nad njim pa je, kakor svetel simbol trdnosti in priča davnine bdel razsvetljen Grad ter pošiljal k nočnemu nebu in v širjave slovenske domovine sporočilo, da smo veseli in srečni in da se čutimo prerajene, poveljane ter na tisočere žrtve pripravljene v zavesti, da je naš dom spet svetel in ponosen in da imamo novega, mladega kralja, ki nam je porok, da bo ta dom žarel v slavi in ponosu do zadnjih dni sveta tudi, če bodo čeznj vihrale peklenske nevihte in če bo moral kdaj vojevati neenak boj s silami teme, ki ne trpe svobode razen svoje.

Pred spomenikom kralja Zedinitelja pa so še dolgo v noč med venci, pričami naše ljubezni, večnega spomina in zvestobe gorele v noč drobne luči, kakor nešumna, nehrupna, pač globoka, iskrena in lepa skromna ljubezen tistih ljudi, ki zagrebeni v skrbni vsakdanjega dela ne utegnejo dvigati glav in bučno vzklakati, pač sklonjeni nad grudo vsak dan globoko v srcih obnavljajo prisego ljubezni in zvestobe kralju ter domu, najboljše vedo, kaj se pravi delati na svobodnih tleh, v svobodi lomiti kruh. Ti ljudje, ta naš, po vseh planjavah in bregovih razkropljeni slovenski narod, najboljše vedo,

VELIČASTNE MANIFESTACIJE V MARIBORU

Maribor, 28. marca.

Tudi Maribor je včeraj z velikim navdušenjem sprejel veselico novico, da je naš mladi kralj Peter II. prevzel vladarske posle. Duška svojim domoljubnim čustvom so Mariborčani in številni drugi, ki so pri tej priliki prihiteli iz vseh krajev Stajerske v mesto, dali v veličastnih manifestacijah, pri katerih je ljudstvo navdušeno vzklakalo Nj. Vel. kralju Petru II. Jugoslaviji in vojski. V sprevodu je bilo približno pet tisoč ljudi, po ulicah pa se jih je nabralo najmanj 20 tisoč. V sprevodu so šla številna zastopstva vseh kulturnih in narodnih društev. Svoje manifestacije so bile velika zaobljuba našemu mlademu kralju, da mu bo tudi naše stajersko ljudstvo vedno ohranilo vdanost in zvestobo.

kakšen božji dar je svobodna zemlja in kolikih žrtev je vredna njena obramba. Ti ljudje bodo, kadar bi prišla nevarnost, vstali, kakor en mož iz sklonjenih molčečih delavcev postali vzravnani, jekleni vitezi svobode, ki bodo z ognjem in mečem, če bo treba pognali s sveta, katerega oni obdelujejo in ki je njihova last, zemlje lačnega tujca. Kakor en mož bodo šli braniti dom in kralja in svobodo svoje domovine. Zakaj naš narod ljubi svobodo bolj kot življenje. Tisoč let preteklosti je za to dovolj sijajna in neoporečna priča.

Vremensko poročilo

Kraj	Barometer sko stanje	Temperatura v °C	Relativna vlaga v %	Veter (smer, jakost)	Padavine mm	Pada- vine vrsta
Ljubljana	757.4	14.4	67	86	10	E ₁
Maribor	756.9	15.0	30	90	10	E ₁
Zagreb	762.7	19.0	7.0	70	8	NE ₁
Belgrad	761.0	18.0	9.0	70	7	0
Sarajevo	762.4	18.0	9.0	80	8	NE ₁
Vis	762.0	10.0	8.0	90	10	SE ₁
Split	762.1	18.0	10.0	60	7	E ₂
Kumbar	760.8	20.0	11.0	60	4	ESE ₁
Rab	761.7	15.0	9.0	70	10	SSE ₁
Šibenik	760.9	16.0	7.0	50	4	SE ₁

Vremenska napoved: Pretežno oblačno z rahlimi krajevnimi padavinami.

Koledar

Danes, petek, 28. marca: Janez Kap
Sobota, 29. marca: Ciril, muč.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa št. 43; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4; mr. Ustar, Selenburgova ul. 7.

Planinci! Opozarjamo Vas, da bo v petek, dne 28. t. m., zvečer ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice občni zbor Slovenskega planinskega društva — osrednjega društva. Ni samo dolžnost obzora, da na obnem zboru podaja bilanco društvenega dela, temveč je tudi dolžnost članstva, da se vsaj enkrat na leto oddolži za to, kar mu nudi društvo ter pride na občni zbor, da pomaga s kritiko, opozoritvami in nasveti, da bo delo uspešnejše. Zato planince vabimo, da v petek zanesljivo pridejo na svoj občni zbor.

Javna produkcija gojencev Srednje glasbene šole in slušatelj Glasbene akademije se bo vršila danes, 28. marca 1941, ob pol 7 zvečer v veliki dvorani filharmonične družbe. Na sporedu so solopeske, klavirske in violinske točke. Kot vstopnice veljajo sporedi, ki se dobe v knjižarni Glasbene Matice in pri večerni blagajni po 3 din.

»Za čast in ljubezen« je naslov drame, ki jo vprizori Francišanski prosveta v nedeljo ob 8 zvečer. Igra je vzeta iz sodobnega meščanskega življenja. Vstopnice so v predprodaji v trgovini Sfiligoy.

Ljubljansko gledališče

Drama. — Začetek ob 20.

Petek, 28. marca: Zaprti.
Sobota, 29. marca: Šesto nadstropje. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Nedelja, 30. marca: Razvalina življenja. Izven. — Znižane cene od 20 din navzdol. (Predstava v okviru Treznostnega tedna.)

Opera. — Začetek ob 20.

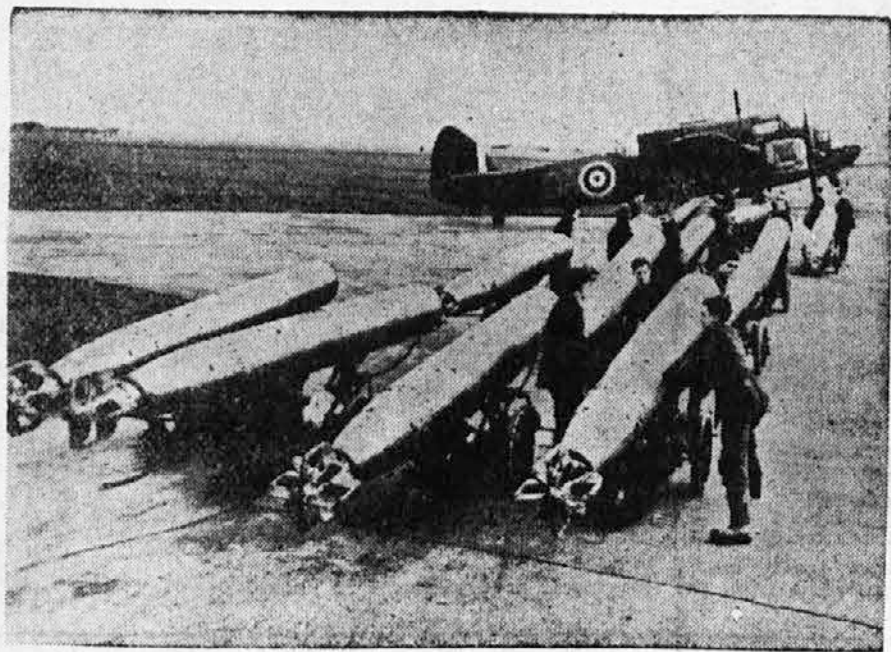
Petek, 28. marca: Carmen. Izven. Proslava 25 letnice umetniškega dela dirigenta Nika Štritofa, gostovanje Zlate Gjurgjenčeve in Alde Noni-jeve, bivših članice naše Opere.

Sobota, 29. marca: Vesele žene windsorske. Izven. Nedelja, 30. marca: Ob 15 Traviata. Izven. Gostovanje Zlate Gjurgjenčeve. Znižane cene od 30 din navzdol. — Ob 20. Tri stare škatle. — Izven. Znižane cene od 30 din navzdol.

RADIO

Program Radio Ljubljana

Sobota, 29. marca: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov — 12 Kar brez napovedi plošče hite, z njih pa veseli napravi done — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Opoldanski spored Rad. orkestra — 14 Poročila — 17 Otroška ura: Trije potepini (članice Nar. gled.) — Pravilnični svet (plošče) — 17.50 Pregled sporeda — 18 Orgelski koncert (g. prof. Rančigaj) — 18.40 Kdo je obveznik pasivne zaščite ter kakšne pravice in dolžnosti ima (g. Grasselli Andrej, vis. komisar) — 19.25 Drobiz (plošče) — 20 O zunanjih politikah (g. Al. Kuhar) — 20.30 »Sušcu« v slovo — in pomladi nasproti! Pisan glasbeni večer: godba, petje, šale — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Za vesel konec tedna (plošče).

Letalski torpedi

ki so jih na posebnih vozičkih z gurnjastimi kolesi pripeljali na letališče »neke v Angliji«, da jih nalože na letalo.

Veselo sporočilo maršala Petaina Francozom:

Starim ljudem zaslužen počitek

»Dežela pa, kjer ni otrok, ne more podpreti starih«

»Francozi, ne ponudi se mi dostikrat prilika, da bi vam mogel naznaniti dobro novico; danes pa vam jo povem: starostno zavarovanje je sklenjena stvar. Na to reformo smo čakali dolga leta. Dvajsetkrat je bila že obljubljena, a tudi dvajsetkrat odložena. Držal sem svoje obljube, celo one, katere so napravili drugi, če sem spoznal, da je tisto, kar so obljubili, pravično.

Francija je torej napravila lep in dobrohoten korak naprej, v korist splošnega blaga. Napravila ga je, da pomaga starčkom, katerim je čas največ hudega prizadejal. Gotovo je, da jim ne bo mogla dati vsega, kar jim je potrebno, toda, dala jim bo vsaj tisto, kar jim dati more. Za one, ki nimajo ničesar, bo pokojnina veliko olajšanje. Za one pa, ki že imajo kakšne dohodke, bo povšlica obvarovala pred revščino.

Ce Bog da, bomo mogoče kdaj pozneje ta zakon izboljšali, toda treba je, da to dovoli gospodarici položaj in, da se delo spravi spet v svoj običajni tek. Mi se ne pozibavamo ob iluzijah. Povedal sem vam že, da more država dati le toliko, kolikor dobi. Sama pa si ne more kovati bogastev.

Sama tudi ne more kovati pokojnin. V državi, ki je od vojne tako prizadeta in ki zaradi padanja rojstev tako trpi, gotovo ni mogoče napravljati čudežev. Pokojnine same gotovo ne morejo prehranjevati, oblačiti in greti starih, to stori lahko le delo mladih ljudi, onih mladih, ki obdelujejo polja, ki predejo volno in sukanec in ki kopljejo premost iz podzemskih skladov.

Da bodo stari rodovi mogli živeti v počitku, je potrebno, da grede mladi na trdo delo. Kajti dežela, ki nima več mladih, ker nima otrok, ne more podpirati svojih starih. To so enostavne, a prve resnice, o katerih so vas vaši učitelji pozabili poučiti. Pokojnina starih delavcev temelji na solidarnosti vsega naroda, na solidarnosti vseh socialnih razredov in vseh starosti. Na solidarnosti vseh socialnih razredov, ker tvorijo pokojnino deleži, katere plačata socialnemu zavarovanju gospodar in delavec. Na solidarnosti starosti, ker mlade generacije pobirajo za stare.

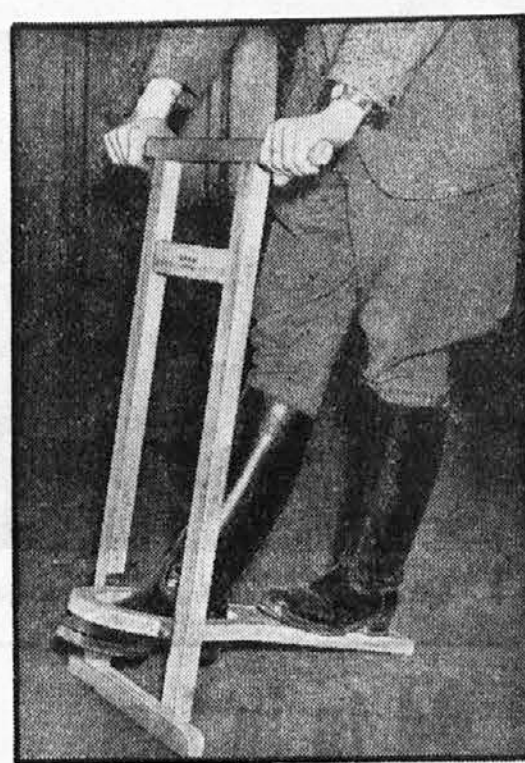
Delavci, odkar vas bolj poznam, vas še bolj razumem, zato se bolj in bolj priklapam na vas. Ostanimo drug ob drugemu, in najlepši upi se nam bodo izpolnili.

jev prah naredi v želodcu takorekoč neko skorjo, ki je ni mogoče odstraniti — kakor so dokazali pri poskusih z živalmi — niti z izpiranjem želodca. Želodec je na ta način nekako »oblečen« v trdno aluminijevo obleko.

Tudi ta novost se je baje dobro obnesla, kajti — tako trdijo v nemških zdravniških krogih — ljudje, ki so se proti svojim želodčnim bolečinam poslužili tega novega sredstva, pravijo, da nič več ne čutijo tako hudih bolečin v želodcu ali pa celo sploh nobenih več, odkar nosijo v aluminij »oblečeni« želodec. Omenjeni nemški zdravnik je na podlagi tega ugotovil, da so zdaj ustvarjeni vsi potrebni predpogoji za ozdravitev želodčnih tvorov. Takšnega sredstva pa se zdravnik seveda sme poslužiti le tedaj, ko je čisto natančno dognal, kakšne narave je v vsakem posameznem primeru želodčna bolezen, to se pravi, ko dožene pravi vzrok bolečin, ki jih trpi njegov pacient.

Slepci — nadzorujejo aparate

Slepci v Nemčiji več ne veljajo za ljudi, ki jih pri tem ali onem delu ne bi bilo mogoče uporabiti. Tudi takšni časi so zdaj minuli. Slepce velja naspotno za izredno sposobno delovno moč, in sicer celo kot nekaj nadzornik. Tako zelo je mogel napredovati šlo tedaj, ko so izumili posebne merilne priprave, nekake »zvočne števec« nalašč zanje. Ljudem, ki vidijo, je pač lahko ugotoviti, ali na primer natančno izdelani strojček, kakor je na primer kak števec, pravilno teče. Treba je samo pogledati nanj, ga nekaj trenutkov opazovati, in že se lahko prepričaš, ali je v redu ali ne. Slepce pa je slepec in mu oči nič ne povedo. Zato so zanje naredili takšno preizkuševalno pripravo, ki temelji na zvoku. Po glasu zvončka ali po brnenju lahko tudi slepec natančno ugotovi, če ta ali ona priprava pravilno deluje ali ne. Dosegli so zdaj že natančnost do tisočinke milimetra. Posebno značilno, pravijo, je pri tem tudi to, da so uspehi, ki jih na ta način dosegajo slepci, nadpovprečni in da imajo ti ubogi ljudje tudi vedno več veselja do življenja.

Najnovejša vrste »zajec«, kakršnega so izkazovali na zadnjem mednarodnem vselejmu v Leipzigu.

Za čistost romunske rase...

V Romuniji je bil objavljen odlok, ki prepoveduje Judom prestop v drugo vero. Določene so težke kazni za tiste, ki bi se proti tem določbam pregrešili, tudi za duhovnike, ki bi morebiti kršili Jude. Pravijo, da je bil odlok izdan zato, da bi se obvarovala čistost romunske rase.

Gertrude Gelbin:

MLADI EDISON

Resnična filmska povest o mladosti velikega izumitelja

In res je Mc Carney držal besedo.

Nekega sončnega zimskega dne se je ves Port Huron zgrnil na železniško postajo. Hotel je videti, kako bo počaščen mali Tom Edison za svoje zaslužno in pogumno dejanje. Mc Carney je sijal od sreče, stoječ poleg svojega varovanca Toma, nekdanj usakana, danes junaka v svojem kraju.

Mc Carney je začel: »Govorim v svojem imenu in v imenu železniške uprave. Zapomni si, da ti službe ne dajemo, ker si junak, temveč zato, ker si dober telegrafist...«

Zatem se je obrnil k očetu Edisonu in med hrupnim odobravanjem dejal:

»Gospod Edison, rad bi vas seznanil z gospodom Jacksonom, nadzornikom naše brzojavne službe... To je gospod Edison, oče našega Toma!«

Staremu Edisonu je sijal obraz od sreče. Tako so se torej zdaj zasukale reči. Njegov Tom ne le, da ni bil usekan, temveč je ves kraj zdaj videl v njem svojega velikega moža. Zdal mu je bilo jasno, da bo svet tudi njega poznal, ker je pač bil oče Toma Edisona.

In bil je ponosen, da je njegov oče.

Gospod Nelson, sprevednik vlaka, ki je čakal na postaji, je gledal na uro. Čeprav je bil danes za Port Huron veliki dan, je vendar prišel čas, da vlak odpelje. Služba je služba!

Nelson je začel vpiti po stari dolžnosti:

»Vstopite! Vstopite!«

Tom, oče Edison, mati, ki je za ta dan tudi ozdravela, ter Annie so pohiteli do voza, kjer se je začelo poslovanje — Tom je zdaj moral v novo službo. Objeli so se in se držali tako ter kar niso in niso mogli narazen. Gospodu Edisonu je drhtel glas, ko je govoril:

»Zbogom, sinko moj... Zbogom, naš Tom!«

Toma je tudi začelo daviti v grlu. Bilo je preveč lepote, preveč genotja, preveč ljubezni, kakršne ne bi bil od ljudi iz domačega kraja nikdar pričakoval. Zdelo se mu je, da mu niso nikdar storili ničesar hudega, da jih je zmeraj imel tako rad, da

se je zdaj le stežka ločil od njih. Čutil je, da ga bodo polile solze, če samo še enkrat pogleda mater in Annie.

Iztrgal se je iz ljubečega objema ter planil na voz. Zamahnil je z roko in zavpil:

»Zbogom, mama, zbogom oče, zbogom Annie! Zbogom... vsi!«

Vlak je potegnil in se počasi pomaknil proti izhodu postaje, vlak, ki je med poslovnimi klici vsega Port Hurona in med vročimi željami očeta, matere in sestre vozil Toma neznan, pa veliki bodočnosti naproti...

K O N E C

Oče, mati in Annie so se poslovljali od Toma na postaji

Iznajdljivost ne pozna nobenih mej

Nekaj primerov, kako je zlasti v sedanjih vojnih časih napredovala znanost v Nemčiji

Glede novosti, s katerimi zlasti v sedanjih časih presenečajo svet učenjaki vseh vrst in rodov, so Nemci brez dvoma med najbolj iznajdljivimi. To dokazujejo številne iznajdbe in izumi, ki vprav zaradi sedanjih nemirnih in težkih časov pomenijo še več. Nekaj najnovejših smo nabrali iz nemških znanstvenih in tehniških krogov in naj služijo za dokaz, da so nemški učenjaki res veliki mojstri.

Piča iz celuloze

Eno tovrstnih poročil iz Nemčije pravi, da bo že letošnje spomlad neka nemška tovarna začela izdelovati posebne vrste pičo za kokoši, in sicer iz celuloze, torej iz lesa. Znano je, da celuloza vsebuje kot bistvene sestavne dele sladkor in ogljikove hidrate, kakor jih vsebujejo na primer krompir, razna žita in podobno. Pri izdelovanju novih krmil za živali bodo uporabljali navadno celulozo, ki jo bo tovarna dobivala v obliki velikih zlepljenih plošč. Te bodo potem razkrajali s pomočjo kislin, ki jih bodo nevtralizirali z apnenecem ter tako dobili snov, ki ima kot hranivo veliko vrednost, poleg tega pa vsebuje tudi mineralne snovi. Nove vrste piča pa mora imeti tudi takšne lastnosti, da se brez nevarnosti pred kvarom lahko prevaža in skladišči.

Poskusi so pokazali, da živali radi zobjejo to novo pičo in da se lepo rede, seveda, če jim poleg tega natrosijo še dodatkov, ki vsebujejo beljakovine.

Pivo iz mleka

Ljudje po deželi, kjer se ukvarjajo z živinorejo, so gotovo že davno začeli razmišljati tudi o tem, kako bi čim bolj obrnili v prid tudi tiste stvari, ki navadno veljajo za nekaj odpadke, ka-

kor na primer sirotka pri izdelovanju sira. S tem vprašanjem so se bavili zlasti tam, kjer v večji meri rede prašiče. Vse takšne mlečne »odpadke« je namreč mogoče zelo koristno uporabiti kot redilne snovi. Nek nemški kemik pa je v zadnjem času opozoril še na neko drugo možnost: koristne uporabe sirotke, ki bi lahko prinesla še večji dobiček kot dozdaj. Nemški kemik dr. Röder je na nekem zborovanju svojim stanovskim tovarišem razložil, da je iz sirotke možno pridobivati celo — pivo. Pripravil jim je s svojim predavanjem vsekakor precejšnje presenečenje, nič manj pa s svojo domisljico ni iznenadil širše javnosti. Če bi po postopku, kakor ga je opisal dr. Röder, uporabili samo četrtino vse sirotke — kar bi se s primerno skrbnostjo tudi dalo doseči — za pridobivanje piva, bi lahko naredili na leto nič manj kot 5 milijonov hektolitrov te žejo ugasajoče pijače. To bi bila približno ena osminka vse proizvodnje piva na področju Nemčije v prejšnjih starih mejah. Pivo, kolikor bi ga na ta način lahko v Nemčiji več pridelali, bi predstavljalo vrednost 20 milijonov RM. Nova pijača pa bi imela še to prednost, da ne bi vsebovala več toliko alkohola, kakor naše sedanje pivo, pač pa samo 1.4 odstotka.

Z aluminijem prevlečen želodec

Na podlagi dolgotrajnih poskusov so nemški strokovnjaki zdaj našli neko novo sredstvo, s katerim je možno odpraviti želodčne tvore. To so oblati, v katerih je fino zdrobljen aluminijev prašek in ki služijo v ta namen, da varujejo želodec, da ga ne začne razjedati želodčna kislina. Kako je treba pri tem postopati, je razložil podrobno prof. dr. Adolf Kühn v svojem članku, ki ga je objavil v listu »Die medizinische Welt«. Aluminij-

vstaji — le s pridržkom podpirali, kako so mu metali polena pod noge in izsiljevali od njega obljube. Prav nič si ni bil gotov, da bodo tudi v bodoče priznavali njegovo totalitarno oblast, če bodo postavljeni pred nenaden preobrat v mednarodni politiki.

To so bila moja premišljanja. In čez vse željan sem bil zdaj zvedeti, kako bo Stalin napletel obračunavanje s temi generali.

Kmalu sem dobil iz Moskve poročila, iz katerih sem videl, da nele Tuhačevskega, temveč tudi druge generale vedno bolj osamljujejo. Veliko njihovih najbližjih pomočnikov so zaprli. Krog Stalinovcev okoli Tuhačevskega se je ožil po palci. Počasi se je zjasnilo, da ga niti njegova svojevrsna življenjska pot, da ga niti njegov položaj v državi ne bosta rešila.

Marca 1937 sem šel v Moskvo, da bi se z Ježovim posvetoval o izredno zaupni zadevi. Sovjetom prijazne ljudi v tujini so učinki veleizdajalskih procesov proti starim boljševikom vidno omajali v njihovi zvestobi. Vihar Stalinovega čiščenja je vsak dan rastle in ni v zahodni Evropi povzročil razdejjanja.

Ko sem prišel v Moskvo, sem celo na najvišjih vladnih mestih našel ozažje strahu. Čiščenje ni imelo manjšega, temveč dosti večji obseg, kakor so mi pa poročali v tujini. Drug za drugim so izginjali možje, ki so od državljanske vojne bili moji prijatelji in tovariši. Izginjali so trdnj, zanesljivi, vestni in zvesti častniki iz vrhovnega poveljstva in iz drugih skupin rdeče vojske. Nihče ni slutil, če bo naslednji dan še sedel za svojim pisalnikom.

In ni bilo mogoče več niti najmanj dvomiti o tem, da je Stalin zatezal svojo mrežo okoli vsega vrhovnega poveljstva rdeče vojske.

Sredi te rastoče napetosti se mi je prav pred nogami razpočila bomba. Slucki, ki so mu zapovedali, naj pride v Moskvo v glavni stan GPU, mi je v največji skrivnosti sporočil novico, da

je izdelan osnutek sporazuma med Stalinom in Hitlerjem in da ga je prinesel David Kandelaki.

Kandelaki, ki je bil po rodu s Kavkaza in Stalinov rojak, je uradno veljal za voditelja sovjetskega trgovskega zastopstva v Nemčiji. V resnici pa je bil Stalinov zaupni odposlanec pri narodnosocialistični vladi.

Kandelaki je bil vprav prišel z »Rudolfom«. To je bilo izmišljeno ime za poglavarja skrivne berlinske GPU. Oba so odvedli naravnost v Kremelj na posvet s Stalinom. »Rudolf« je bil v zunanji službi podrejen Sluckemu, toda njegov položaj Kandelakijevega pomočnika so očitno imeli za tako važen, da se mu je zdelo dovoljeno pošiljati Stalinu poročila mimo svojega poglavarja.

Kandelaki je uspel tam, kjer je drugim odposlancem samo spodletavalo. Ni začel samo pogajanj z najvišjimi narodnosocialističnimi voditelji, temveč ga je tudi Hitler sprejel v zasebni avdienci.

Posebni značaj Kandelakijevega poslanstva je bil znan samo pol ducatu ljudi. Za Stalina je to poslanstvo pomenilo zmago njegove osebne diplomacije. Samo nekaj njegovih najzaupnejših opred je vedelo, zakaj sploh gre. Ministrstvo za zunanje zadeve, Svet ljudskih komisarijev — sovjetska vlada — ter Osrednji izvršni odbor pod vodstvom predsednika Kalinina, niso bili v nobenem oziru poučeni. Bilo je pa vendar jasno, kakor beli dan:

Stalin je dajal svoje stare boljševiške tovariše moriti kot nemške vojne, sam pa se je na skrivaj pogajal s Hitlerjem. To ni bilo nekaj takega, kar bi bilo mogoče oznaniti javnosti.

Seveda v visokih sovjetskih krogih ni bilo nič skrivnostnega, da si je Stalin že od zdavnaj prizadeval za sporazum z Nemčijo. Že skoraj tri leta je bilo preteklo od tiste noči v Nemčiji, ki je Stalina še med svojim potekom prepričala o tem, da stoji narodnosocialistična vlada na trdnih nogah in da mora s tem močnim oblastnikom priti do sporazuma.

GENERAL KRIVICKI:

BIL SEM V STALINOVNI SLUŽBI

Zame je bilo jasno, da se je Stalin odločil, da bo račun rdeče vojske poravnal prav tako krvavo, kakor je obračunal z drugimi nasprotniki.

Kolektivizacijska kriza je bila iz hudega razdobja stopila v omrtvelo, stalno razdobje.

Generalji rdeče vojske so bili dozdaj vedno ušli ognjeni preskušnji, katero je politična opozicija morala prestajati že več kakor dvajset let. Živeli so izven tistega pravega strankarskega sveta, v katerem so ljudje »za vedno krenili od pravilne Stalinove smeri«, »preklicovali«, spet »krenili v stran« ter spet »znova preklicovali«, pri čemer so kazni vsakokrat bile hujše in je volja vedno bolj, vedno hitreje in vedno temeljiteje upadala.

Generalji so imeli lastno nalogo, morali so urediti mogočno vojsko in mogočen narodnoobrambni sestav — to jim je ohranilo moralno trdnost.

Stalin je vedel, da Tuhačevskega, Gamarnika, Jakirja, Ubo-reviča in drugih službojujočih generalov ne bo nikdar mogoče prisiliti do tiste slepe pokorščine, katero je zahteval zdaj od vsega sveta okoli sebe. To so vsi bili možje velikega osebnega poguma. Misli je na to, kako so tiste dni, ko je njegov lastni ugled dosegel najnižjo stopnjo, ti generali, zlasti Tuhačevski, uživali ogromno priljubljenost ne samo pri častnikih in moštvu, temveč pri vsem ljudstvu.

Spominjal se je, kako so ga generali v kočljivih trenutkih njegovega gospodstva, ob prisilni kolektivizaciji, ob gladi, ob